

Απλώς δεν έχουμε χρόνο για την ακροδεξιά



«Παλιοί Κομμουνιστές χτίζουν έναν νέο κομμουνισμό για πολίτες δύο ταχυτήτων: αυτούς που κυβερνούν, και αυτούς που μένουν να φάνε παντεσπάνι». Η αντίδραση του Martin Helme, επικεφαλής του ακροδεξιού κόμματος EKRE της Εσθονίας, σε έναν προτεινόμενο φόρο στα ΙΧ, καθρεφτίζει το zeitgeist του ακροδεξιού λαϊκισμού 4 χρόνια μετά την πρώτη εμφάνιση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Με πληθυσμό λιγότερο από 1,5 εκατομμύριο και ένα μεγάλο σύνορο με τη Ρωσία στα Ανατολικά, η Εσθονία αποτελεί μία ήρεμη, και ήσυχη δύναμη για τις Ευρωπαϊκές ισορροπίες. Οι διαδοχικές κυβερνήσεις της έχουν συνταχθεί επανειλημμένα με όλες τις περιβαλλοντικές Ευρωπαϊκές Οδηγίες, υπερψηφίζοντας όλους τους σχετικούς φακέλους. Το μαύρο-μπλε τσουνάμι που συνεπαίρνει την Ευρώπη -και τον κόσμο- τον τελευταίο 1,5 χρόνο όμως δεν κάνει εξαιρέσεις - ούτε και για μικρές χώρες της Βαλτικής.

Από τους εργάτες στα λιγνιτωρυχεία της Δυτικής Μακεδονίας, και της Πολωνίας, έως τους αγρότες στη Γαλλία και την Ρουμανία οι οποίοι αντιμετωπίζουν περικοπές στις επιδοτήσεις καυσίμων, η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία από γενική ιδέα, μετατρέπεται σε realpolitik με χαμένους - και κερδισμένους. Τρεις βασικές πολιτικές τάσεις διαμορφώνονται: συνδυασμοί προοδευτικών, αριστερών και πράσινων δυνάμεων, όπως στην Ισπανία και την Πορτογαλία, αντιλαμβάνονται την πράσινη μετάβαση ως μια αφορμή για έναν ευρύτερο κοινωνικο-οικονομικό μετασχηματισμό με βάση την αναδιανομή - π.χ., προοδευτική φορολογία στις τράπεζες και τις εταιρείες ορυκτών καυσίμων ώστε να επιδοτηθούν έργα δημόσιων μεταφορών. Κεντρώες παρατάξεις (π.χ., Γαλλία, Ολλανδία, Γερμανία) εστιάζουν στην στρατηγική της επαναβιομηχανοποίησης με έμφαση σε σημαντικά οικονομικά κίνητρα για τους μεγάλους παίκτες της βιομηχανίας έτσι ώστε να μην μετοικήσουν από την Ευρώπη (π.χ., φορολογικές ελαφρύνσεις για απανθρακοποίηση των αλυσίδων παραγωγής).

Η τρίτη παράταξη, των (κεντρο)δεξιών/χριστιανοδημοκρατών, παρακολουθούν την πράσινη μετάβαση από ασφαλή απόσταση, επεμβαίνοντας με χειρουργική ακρίβεια όποτε μπορούν να τοποθετηθούν ως υπέρμαχοι των "αδικημένων" (δηλαδή της [χρήσης κινητήρων εσωτερικής καύσης](#), ή της γιγαντο-βιομηχανίας [φυτοφαρμάκων](#), με την επίφαση ότι υπερασπίζονται τους [αγρότες](#)). Ως η μεγαλύτερη πολιτική ομάδα στο Ευρωκοινοβούλιο, το μέλλον της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας θα καθοριστεί σε μεγάλο βαθμό από την προθυμία των κεντροδεξιών να επιμείνουν στον πράσινο μετασχηματισμό - άλλωστε η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, πρόεδρος της Κομισιόν και αρχιτέκτονας της Συμφωνίας, προέρχεται από το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα.

Η πραγματική ιδιότητα των κεντροδεξιών ως kingmakers στις επερχόμενες Ευρωεκλογές δεν

έγκειται -μόνο- στο μέγεθός τους. Αλλά κυρίως στη δυνατότητά τους να αποκλείσουν -ή να υποθάλψουν- τους ακροδεξιούς. Οι συνασπισμοί πράσινων-φιλελεύθερων-σοσιαλδημοκρατών σε Λουξεμβούργο και Ελβετία έπεσαν, ή βρίσκονται σε εξαιρετικά σαθρά θεμέλια, όπως στη Γερμανία. Η υπόσχεση για επαναφορά της εθνικής κυριαρχίας ενάντια στο παγκόσμιο "πράσινο" τεχνοκρατικό λόμπι των ελιτ, αντηχεί μαζικά σε εκλογικά σώματα τα οποία ψάχνουν διέξοδο διαμαρτυρίας για τη γενικευμένη οικονομική κρίση και ακρίβεια που επικρατεί. Η αποβιομηχανοποίηση, η μετανάστευση, και οι (αταξικές) πράσινες πολιτικές συνθέτουν την τέλεια αυλαία της επόμενης, μαζικής επανεμφάνισης της ακροδεξιάς στην Ευρώπη. Αφήνοντας στην άκρη τον ιστορικό συμβολισμό και την ηθική παρακμή, - το μεγαλύτερο πρόβλημα; Ότι απλώς δεν έχουμε χρόνο για την ακροδεξιά.

Αν δεν ήταν ήδη προφανές από τους 20 βαθμούς στην Αθήνα μέσα Ιανουαρίου, το 2023 ανακηρύχθηκε και επίσημα το θερμότερο έτος στην ανθρώπινη ιστορία. Το κοινό (όχι και τόσο) μυστικό στην πολιτική είναι πως τα ευρέως χρησιμοποιούμενα κλιματικά μοντέλα δεν λαμβάνουν υπόψη τους τα λεγόμενα "[σημεία καμπίς](#)" (tipping points). Τι θα γίνει δηλαδή όταν ο Αμαζόνιος αρχίσει να μετατρέπεται από μόνος του σε σαβάνα λόγω της συνεχούς εμφάνισης πυρκαγιών και γενικευμένης ξηρασίας; Πώς θα επηρεάσει αυτό το παγκόσμιο εμπόριο; Τι θα γίνει με την κατάρρευση των επισιτιστικών αλυσίδων;

Έχει ξεκινήσει να εδραιώνεται η συνειδητοποίηση πως οι στόχοι της ΕΕ για κλιματική ουδετερότητα μέχρι το 2050 είναι '[πολύ λίγο - πολύ αργά](#)'. Απαιτείται ένας μαζικός μετασχηματισμός της κοινωνίας και της οικονομίας ώστε μέχρι το 2040 το αργότερο να δεσμεύουμε περισσότερο άνθρακα απ' όσο εκπέμπουμε. Αυτό (θα έπρεπε να) είναι η ελάχιστη κοινωνική, ηθική, επιστημονική, και οικονομική επιταγή - όχι μια αρένα για μικρο-πολιτική από την ακροδεξιά.

Που πάνε οι κλιματικές πολιτικές για να πεθάνουν;

Σουηδία: λίγους μήνες μετά την εκλογή τους, οι ακροδεξιοί στον νέο κυβερνητικό συνασπισμό [περιορίζουν δραστικά](#) τον προϋπολογισμό για το κλίμα, μεταξύ άλλων ανακαλώντας προγραμματισμένες επιδοτήσεις για την ανάπτυξη σιδηροδρόμων, και για ηλεκτρικά ΙΧ.

Αγγλία: τον Σεπτέμβριο του 2023 οι Συντηρητικοί με επικεφαλής τον Ρίσι Σούνακ, -μεταξύ άλλων- παρέχουν μια σειρά νέων αδειών για εξόρυξη υδρογονανθράκων στη Βόρεια Θάλασσα, ενώ [καθυστερούν την απόσυρση](#) των κινητήρων εσωτερικής καύσης κατά 5 χρόνια (απ' το 2030 στο 2035).

Ολλανδία: Νοέμβριος 2023, ο νεοεκλεγείς ακροδεξιός Βίλντερς έχει προτείνει η χώρα του να [αποσυρθεί από την Συμφωνία του Παρισιού](#), ενώ προσβλέπει σε περισσότερες εξορύξεις υδρογονανθράκων από τη Βόρεια Θάλασσα.

Ισπανία: τον Ιούλιο του 2023 στο περιφερειακό κοινοβούλιο της Ανδαλουσίας το ακροδεξιό Vox σε συνεργασία με το κεντροδεξιό Partido Popular [υπερψήφισαν την ανάκληση βασικών νομοθετημάτων](#) για την αναχαίτιση της κλιματικής κρίσης.

Ευρώπη: σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, τον Νοέμβριο του 2023 η ανίερη συμμαχία ακροδεξιάς και κεντροδεξιάς "[σκοτώνει](#)" τον προτεινόμενο κανονισμό για τον περιορισμό των φυτοφαρμάκων - ακόμα και όταν αφορά στη χρήση τους κοντά σε σχολεία και νοσοκομεία.

Απλώς δεν έχουμε χρόνο

Μια προσέγγιση θα μπορούσε να είναι η εξής: ας αφήσουμε τις εαυτές μας να παρασυρθούμε από το νανούρισμα της ακροδεξιάς πως "όλα μπορούν να μείνουν ίδια". Μπορούμε να συνεχίσουμε να καίμε ορυκτά καύσιμα σαν να μην υπάρχει αύριο. Να υψώνουμε τείχη ενάντια στους κακούς μετανάστες σε μια Ευρώπη που γερνάει και χρειάζεται επείγοντως εργατικά χέρια για τα πάντα - από νοσηλεύτές, μέχρι εγκαταστάτριες φωτοβολταϊκών. Να ψεκάζουμε τις καλλιέργειες μέχρι να πεθάνει και ο τελευταίος επικονιαστής.

Η realpolitik θα τους προφτάσει - το ηθικό πλεονέκτημα όλων αυτών των ακροδεξιών μορφωμάτων, συνηθισμένων στην ασφάλεια της αντιπολίτευσης, θα εξαντληθεί ραγδαία, ξεσκεπάζοντας την παντελή τους ανικανότητα να διαχειριστούν τις πολύπλοκες και αλληπάλληλες κρίσεις που προκαλεί η κλιματική κρίση. Μία εκ νέου ενδυναμωμένη προοδευτική αριστερά τότε θα ξανα-αναλάβει τα ηνία της πολιτικής γεμίζοντας το χρεοκοπημένο κενό που άφησαν οι προκάτοχοι. Είναι ένα ωραίο σενάριο, το οποίο όμως προϋποθέτει το προνόμιο του χρόνου - το οποίο δεν έχουμε.

Πρέπει να πατήσουμε γερά το γκάζι του (ηλεκτρικού) αυτοκινήτου στο roadtrip της κλιματικής φιλοδοξίας για να αναπληρώσουμε για τα 40 χρόνια της [νιχιλιστικής μετριοπάθειας του status quo στην περιβαλλοντική πολιτική](#). Ο,τιδήποτε λιγότερο από την τήρηση του στόχου του 1,5οC θα οδηγήσει σε εκατοντάδες χιλιάδες θανάτους, ενώ θα κοστίσει στην Ευρωπαϊκή οικονομία τουλάχιστον [2,3 τρις ευρώ](#).

Απαιτεί ακλόνητη ειλικρίνεια η παραδοχή πως ο ολικός μετασχηματισμός της οικονομίας θα έχει μεγάλα κόστη, τα οποία, τουλάχιστον αρχικά, θα επωμιστούν περισσότερο συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες και οικονομικοί τομείς. Ενός είδους ειλικρίνεια και ακεραιότητα που όλα γνωρίζουμε ότι η ιδεολογικά χρεοκοπημένη ακροδεξιά δεν είχε, έχει, ή θα έχει ποτέ. Είναι γνωστό πως όταν φτάνουν οι φωτιές η ακροδεξιά αναλώνεται σε θεωρίες συνωμοσίας και [βιτζιλαντισμό](#) - και μέχρι εκεί φτάνει.

Όμως η κλιματική κρίση - και δράση - δεν είναι μόνο ιστορία θυσίας, αλλά και ελπίδας. Οι Ευρωμάδες των Πρασίνων και Σοσιαλιστών ήδη καλούν για μία "Πράσινη Κοινωνική Συμφωνία". Η Πράσινη πολιτική επαναφέρει στον δημόσιο διάλογο ένα συνολικό πρόταγμα καθολικής πρόσβασης και κοινοτικής και δημόσιας διαχείρισης για αγαθά όπως η ενέργεια, η υγεία, η -πράσινη και κοινωνική- στέγη, το νερό, και οι μετακινήσεις.

Κυρίως όμως, ο ριζικός μετασχηματισμός της οικονομίας μας επιτρέπει να ξεκινήσουμε έναν ευρύ πολιτικό διάλογο για την επαναφορά θεσμών άμεσης δημοκρατίας. Ήδη τα μεγαλύτερα think-tanks στην Ευρώπη ζητούν την εγκαθίδρυση αμεσο-δημοκρατικών συμβουλίων πολιτών για το κλίμα σε εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο. Μόνο μέσω της ουσιαστικής συν-δημιουργίας θα μπορέσουν να νομιμοποιηθούν ευρέως οι κλιματικές πολιτικές. Και έτσι θα αντιστραφεί και το αφήγημα που τόσο

περίτεχνα προσπαθεί να καλλιεργήσει η ακροδεξιά: η κλιματική δράση θα οδηγήσει σε *περισσότερη*, όχι λιγότερη δημοκρατία.

Με πολλαπλές εθνικές εκλογές (π.χ., Αυστρία) και τις Ευρωεκλογές στις 9 Ιουνίου, οι γενικές προβλέψεις δείχνουν μια γενική στροφή προς την ακροδεξιά. Σε πολλές χώρες ήδη διοργανώνονται εκστρατείες για την κινητοποίηση του κόσμου να ψηφίσει, δίνοντας έμφαση σε μια προοδευτική πράσινη-κόκκινη agenda. Κάτι αντίστοιχο [ξεκινήσαμε και ως Electra Energy](#) ζητώντας από τον κόσμο να δεσμευτεί πως θα ψηφίσει. Είναι η ψήφος στις Ευρωεκλογές πανάκεια για τον κοινωνικο-οικολογικό μετασχηματισμό; Όχι, αλλά είναι πιο εύκολο να οργανωθείς από τα κάτω σε αμεσο-δημοκρατικά ριζοσπαστικά σχήματα, όταν η χώρα δεν κυβερνάται από κανονικούς φασίστες.

Σε αυτή την κρίσιμη δεκαετία όπου η ανθρωπότητα ακροβατεί ανάμεσα στη δυστοπία και την ουτοπία, απλώς δεν έχουμε χρόνο για χάσιμο.

* Ο **Χρήστος Βρεττός** είναι υπεύθυνος επικοινωνίας στην οργάνωση Electra Energy.